

ЮРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ ХМЕЛЕВСЬКИЙ

До 80-річчя від дня народження

Відомому українському біохіміку, доктору медичних наук, професору кафедри біоорганічної, біологічної та фармацевтичної хімії Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця, лауреату премії ім. академіка О. В. Палладіна Юрію Володимировичу Хмелевському 8 квітня 2010 року виповнюється 80 років.

Народився Юрій Володимирович у Києві в сім'ї лікарів. Екстерном закінчивши середню школу, а потім з відзнакою Київський медичний інститут (1952 р.), поступає в аспірантуру і працює під керівництвом професора С. І. Винокурова над кандидатською дисертацією на тему: «Переход вітаміна B_1 через плаценту к внутріутробному плоду и с молоком матери новорожденному», яку успішно захищає. Наукова робота захоплює молодого вченого, відкриває нові перспективи: ним вперше в наукових дослідженнях під час виконання дисертації використовується радіоактивно мічений сіркою ^{35}S вітамін B_1 . Одержані результати дозволили йому обґрунтувати раціональні режими харчування вагітних і годуючих матерів.

Подальший напрям наукових досліджень з вивчення проблеми обміну вітаміну B_1 сформувався під безпосереднім впливом видатного українського вітамінолога, академіка Р. В. Чаговця. У 1969 р. Ю. В. Хмелевський захищає докторську дисертацію на тему: «Обмен тиамин и активность тиаминовых ферментов в организме при некоторых гипоксических состояниях» та обирається професором кафедри.

Результати наукової роботи цього періоду узагальнені у спільній із проф. А. Я. Розановим монографії: «Обмін вітамінів при серцево-судинних захворюваннях».

З 1976 і до 1997 рр. Юрій Володимирович завідує кафедрою біологічної хімії Київського медичного університету ім. О. О. Богомольця (тепер Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця), де успішно поєднує наукову і педагогічну діяльність. Під його керівництвом співробітниками кафедри

та кафедральної науково-дослідної лабораторії проведені фундаментальні дослідження з вивчення актуальних проблем медицини: обміну речовин, коферментів та активності ферментів у тканинах за моделювання в організмі гіпоксії, при інфаркті міокарда і променевої хвороби.

Співробітництво з інститутом біохімії ім. О. В. Палладіна АН України та інститутом органічної хімії АН України дозволили створити та запропонувати для впровадження у практику вискоєфективні вітамінні препарати (кокарбоксілази, 4-фосфатпантотенату,

піридоксальфосфату та вітаміну Е) при гіпоксичних станах і променевої хвороби. Вперше було встановлено, що при експериментальній гіпоксії міокарда, променевої хвороби, гіповітамінозах значно активуються процеси пероксидного окислення ліпідів у тканинах, що веде до порушення структури та функцій тканинних мембран, встановлена ефективність корекції цих станів препаратами вітамінів B_1 , Е, С та карнітину. В комплексних дослідженнях із клініцистами одержані важливі результати про ефективність полівітамінної терапії хворих із серцево-судинними захворюваннями, виразковою хворобою шлунка, пародонтозом.

Проф. Ю. В. Хмелевський — автор понад 200 наукових праць, 7 монографій та підручників. Під його керівництвом підготовлено 2 доктори та 12 кандидатів мед. наук. У 1986 р. він став лауреатом премії ім. акад. О. В. Палладіна НАН України за надруковану монографію «Ферментативні процеси й їх кореляція при екстремальних станах» (К.: Здоров'я, 1985), де разом з проф. А. Я. Розановим і проф. А. І. Трещинським виклав результати систематичних досліджень біохімічних основ патогенезу, діагностики та лікування організму під час екстремальних станів.

Робота Юрія Володимировича на кафедрі була постійно спрямована на вдосконалення педагогічного процесу і наближення його до потреб медицини та клінічної біохімії. Проф. Ю. В. Хмелевський — співавтор «Практикуму

з органічної та біологічної хімії» (К.: Здоров'я, 1967, 323 с.). Видані ним «Біологічна хімія» (практикум) і довідник «Основні біологічні константи в нормі і при патології» впроваджені в навчальний процес. Ним розроблено та підготовлено навчальні програми і навчально-методичні матеріали з курсів: «Біоорганічна хімія», «Біологічна хімія» і елективного курсу «Клінічна біохімія». На сторінках газет були опубліковані науково-популярні статті Ю. В. Хмелевського: «Вітаміни по сезону» («Правда України», 1985), «Зима і вітаміни» («Правда України», 1988), «Вітаміни, життя, медицина» («Медична газета», 1995). Вийшла і його монографія «Витамины и возраст человека» (грудень, 1995).

З 1967 і до 1970 р. Юрій Володимирович – вчений секретар КМІ, активний організатор наукової роботи, з 1970 до 1976 р. – заступник голови вченої медичної ради МОЗ України та начальник відділу планування науково-дослідних робіт МОЗ України, з 1976 до 1984 р. – вчений секретар вченої ради медінституту. Впродовж 20 років (1976–1997 рр.) Юрій Володимирович – голова Республіканської проблемної комісії МОЗ України «Біологічна та медична хімія».

Зараз Юрій Володимирович докладає багато зусиль для організації наукової роботи: він

заступник голови апробаційної комісії медичного університету з теоретичних дисциплін, член правління Українського біохімічного товариства, редакційної колегії «Українського біохімічного журналу», двох спеціалізованих учених рад із присудження наукових ступенів доктора та кандидата наук: Інституту біохімії ім. О. В. Палладіна НАН України та Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. Плідна діяльність Ю. В. Хмелевського багаторазово була відзначена почесними грамотами Київського міського голови, ректора НМУ і міністра МОЗ України: медаллю «За доблесну працю», знаком «Відмінник охорони здоров'я» та знаком Вищої школи СРСР «За отличные успехи в работе». І сьогодні Юрій Володимирович читає лекції, веде практичні заняття, є улюбленим викладачем студентів. Його поважають і люблять колеги.

У Юрія Володимировича чудова родина: любляча дружина Валерія Миколаївна, син Володимир – досвідчений лікар-отоларинголог та онучка Олена.

Рідна кафедра, всі його учні, друзі і студенти широко вітають Юрія Володимировича з ювілеєм, зичать йому на довгі роки міцного здоров'я, щастя та творчих успіхів в науково-педагогічній діяльності.

*О. Ф. Мисник, канд. біол. наук,
доцент кафедри біоорганічної
та фармацевтичної хімії
НМУ ім. О. О. Богомольця*